

Odszedł wizjoner polskiej emigracji w Teksasie – biskup John Walter Yanta (1931-2022)

Joanna Sokołowska-Gwizdka (*Austin, Teksas*)

Biskup John Walter Yanta to postać niezwykła. Potomek pierwszych polskich osadników w Teksasie, był dumny ze swoich korzeni i chętnie je podkreślał. Angażował się w wiele polskich projektów, mających na celu pielęgnowanie dziedzictwa polskiego i tradycji. Zaszedł daleko w hierarchii kościelnej, był pierwszym biskupem polskiego pochodzenia w historii Teksasu.

Biskup John W. Yanta, fot. materiały prasowe, Panna Maria Polish Heritage Center

Jego pradziadkowie od strony matki przybyli do Teksasu z Górnego Śląska wraz z księdzem Leopoldem Moczygembą w 1854 r., a od strony ojca rok później. Byli to: Szymon Janta i Józefa (Josefa) Reyman, Kasper Kasprzyk i Maria Zielińska, Jan Polok i Anna Gorzel oraz Filip Dziuk i Maria Anna (Mary Ann) Moczygemba. Jego dziadkami natomiast byli: Walenty (Valentine) Yanta i Albertyna (Albertina) Kasprzyk, Wawrzyniec (Laurence) Polok i Katarzyna (Katherine) Dziuk. Rodzinna historia głosiła, że babka od strony ojca, Albertyna Kasprzyk, urodziła się pod słynnym dębem, nieopodal kościoła w Pannie Marii, pod którym odbyła się pierwsza msza w Wigilię 1854 roku, odprawiona przez księdza Leopolda Moczygembę dla

zmęczonych wycieńczającą podróżą pielgrzymów.

Rodzice John Andrew Yanta i Maria Magdalena Polok ślub wzięli w historycznym kościele Niepokalanego Poczęcia NMP w Pannie Marii - najstarszej polskiej parafii w Stanach Zjednoczonych.

Mieli ośmioro dzieci. Przyszły biskup urodził się 2 października 1931 roku w małym miasteczku Runge w Teksasie, w pobliżu Panny Marii (ok. 20 minut jadąc samochodem), jako piąte dziecko w rodzinie. Jego dzieciństwo wypadło na trudny okres Wielkiego Kryzysu. Rodzice radzili sobie jak mogli, mając niewielką farmę, uprawiali warzywa oraz hodowali kurczaki i świnie na sprzedaż. Z braku wystarczających dochodów matka szyła dla dzieci ubrania z płóciennych worków przeznaczonych na paszę dla bydła. Od piątego roku życia młody John W. Yanta jeździł konno. Kiedy po latach farma przekształciła się w ranczo, ksiądz Yanta pomagał hodować i szczepić bydło swojemu ojcu.

John i jego rodzeństwo uczęszczali do szkół publicznych.

Następnie przyszły biskup poszedł do Central Catholic High School w San Antonio. Tam podjął decyzję o powołaniu zakonnym i wstąpił do Seminarium św. Jana. Po trzech latach wrócił do domu, aby pomóc choremu ojcu w prowadzeniu gospodarstwa, ale po czasie wrócił do Seminarium. Święcenia kapłańskie przyjął w 1956 roku.

Najstarsza polska parafia w USA, w miejscowości Panna Maria koło San Antonio w Teksasie, fot. Joanna Sokołowska-Gwizdka

Ksiądz John Walter Yanta w latach 60. odegrał kluczową rolę w tworzeniu duszpasterstwa młodzieżowego. Założył San Antonio Neighborhood Youth Organization, przykładowy program finansowany przez władze federalne mający na celu pomoc młodzieży znajdującej się w trudnej sytuacji materialnej. Ten program walki z ubóstwem uznany został za jeden z najbardziej udanych i największych programów społecznych w Stanach Zjednoczonych. Ksiądz Yanta kierował także Biurem

Archidiecezjalnym ds. Świeckich i programem odnowy duchowej Lepszego Świata w całej archidiecezji. Był redaktorem Today's Catholic Newspaper i współzałożycielem oraz pierwszym dyrektorem wykonawczym Katolickiej Telewizji San Antonio (CTSA).

Jako ksiądz archidiecezji San Antonio był jednym z założycieli Polish-American Priests Association, potem przez wiele lat był sekretarzem tego stowarzyszenia zrzeszającego wszystkich polonijnych duszpasterzy w USA, a od 1990 r. jego prezesem. Utworzył też pierwszy oddział Kongresu Polonii Amerykańskiej w Teksasie.

W 1987 roku współorganizował wizytę Jana Pawła II w San Antonio.

Biskup John W. Yanta z papieżem Janem Pawłem II, fot. Panna Maria Polish Heritage Center

W 1994 r. Jan Paweł II mianował księdza Johna Yantę biskupem pomocniczym archidiecezji San Antonio. 30 grudnia został konsekrowany przez arcybiskupa Patricka Floresa, z biskupem Nossolem z Opola i biskupem Grahmannem z Dallas jako współkonsekratorami podczas ceremonii w kościele pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NPM w Pannie Marii w Teksasie.

21 stycznia 1997 r. Jan Paweł II mianował Johna Yantę biskupem diecezji Amarillo, gdzie służył przez 11 lat i był znany ze swojej etyki pracy w odbudowie diecezji.

Kończąc swoją służbę w 2008 roku, biskup Yanta został emerytowanym biskupem i powrócił do San Antonio.

Biskup John W. Yanta wiedział, że ma polskie korzenie, ale nie znał szczegółów na temat swojego pochodzenia. Na początku lat 70. zaczął przylatywać do Polski, aby czegoś więcej się dowiedzieć o swoich polskich przodkach. W 1973 roku zorganizował wyjazd 54-osobowej grupy potomków pierwszych osadników z Teksasu na Górny Śląsk, aby zwiedzić miejscowości, z których wyjechali ich przodkowie. Zajął się też sprowadzaniem ze Śląska do Teksasu polskich księży i sióstr zakonnych, aby uczyli młode pokolenie tradycji i języka.

Na początku XXI wieku z jego inicjatywy powstała Fundacja Ojca Leopolda Moczygemby. Biskup Yanta został jej pierwszym honorowym prezesem. Zadaniem Fundacji było organizowanie wyjazdów pomiędzy Polską a Teksasem, spisywanie genealogii emigrantów ze Śląska, poznawanie historii i łączenie potomków rodzin po dwóch stronach oceanu.

Polish Heritage Center w Pannie Marii w Teksasie, na przeciwko kościoła, fot. Joanna Sokołowska-Gwizdka

Po przejściu na emeryturę zaczęła krystalizować się też koncepcja utworzenia ośrodka poświęconego polskiej emigracji w Ameryce. W 2011 roku biskup Yanta kupił ziemię w Pannie Marii pod budowę Polish Heritage Center i założył Fundację. Tak powstał projekt muzeum polskich emigrantów w Teksasie, wraz z aktywnym zbieraniem funduszy. Odległa wizja zaczęła się materializować, zrekrutowano zespół kierowniczy i rozpoczęła się budowa Centrum Polskiego Dziedzictwa. Polish Heritage Center w Pannie Marii został oficjalnie otwarty w październiku

2021 roku. Podczas otwarcia biskup powiedział:

Nasi przodkowie imigranci dali nam początek, a ja, jako jeden z potomków, zdaję sobie sprawę, jaki mam wobec nich dług. Musimy przekazać historię ich wiary, osvajania nowej ziemi i przezwyciężania trudności przyszłym pokoleniom.(...) Wiedziałem, że Bóg chciał, abym coś zrobił: upamiętnić naszych polskich przodków i zachować przeszłość dla przyszłych pokoleń.

Działalność biskupa Johna Yanty na rzecz Polonii i polskiej historii w Teksasie została doceniona. W 2016 roku został odznaczony przez Polish American Council of Texas (PACT) nagrodą za całokształt działalności. Biskup Yanta był współzałożycielem i jednym z pierwszych prezydentów PACT (pierwszym prezydentem był Art Gmurowski). Celem organizacji jest poszerzanie wiedzy o polskiej kulturze oraz ułatwianie nawiązywania kontaktów między polsko-amerykańskimi grupami w Teksasie. Uroczystość wręczenia nagrody odbyła się 19 listopada w Kościele pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NPM w Pannie Marii. Prof. Jim Mazurkiewicz, ówczesny prezydent PACT zauważył, że nagroda została ustanowiona, aby uhonorować osobę, której osiągnięcia wywarły znaczący wpływ na teksańską Polonię, poprzez propagowanie polskiej kultury i dziedzictwa w Teksasie.

Biskup John W. Yanta odznaczony przez prezydenta Andrzeja Dudę Krzyżem Komandorskim Orderu Zasługi RP, fot.

<https://www.mysoutex.com/>

W 2019 roku biskup Yanta został odznaczony przez Prezydenta RP Andrzeja Dudę i Pierwszą Damę Agatę Kornhauser-Dudę Krzyżem Komandorskim Orderu Zasługi RP. Wręczenie odznaczenia odbyło się 13 czerwca podczas wizyty państwowej prezydenckiej w parafii Matki Bożej Częstochowskiej w Houston. Order nadawany jest tym cudzoziemcom i obywatelom polskim stale zamieszkałym za granicą, którzy swą działalnością wnieśli wybitny wkład we współpracę łączącą Rzeczpospolitą Polską z innymi państwami i narodami. Biskup Yanta otrzymał to odznaczenie za wiele inicjatyw w środowisku polonijnym, a w szczególności za jego wizję i wytrwałość w powstaniu Polish

Heritage Center w Pannie Marii.

*

Moje krótkie spotkanie z biskupem Johnem W. Yantą, miało miejsce 6 marca 2016 roku w San Antonio. Zostałam wówczas zaproszona przez Polish-American Center na uroczysty obiad z okazji nadchodzących Świąt Wielkanocnych. Po części oficjalnej i tradycyjnym, świątecznym posiłku zaprezentowałam historię polskiego teatru w Toronto, o którym napisałam książkę. Mówiłam o walce, jaką toczą artyści, aby polska kultura na emigracji przetrwała i o jej znaczeniu w kształtowaniu młodego pokolenia. Zbierałam wówczas fundusze na wydanie książki, uroczystość wielkanocna była więc dla mnie okazją, aby spotkać się z dużą grupą Polaków w San Antonio i zaprezentować im historię tego niezwykłego teatru.

Prelekcja na temat polskiego teatru w Toronto, 6 marca 2016 r.
w Polish-American Center w San Antonio, fot. Jacek Gwizdka

Joanna Sokołowska-Gwizdka rozmawia z biskupem Johnem W. Yantą, 6 marca 2016 r. w San Antonio, fot. Jacek Gwizdka

Biskup Yanta został przywieziony na spotkanie na wózku inwalidzkim. Nie wiedziałam wówczas kim jest, ale po zachowaniu innych wnioskowałam, że jest znaną osobą w Polonii. Po prelekcji miałam okazję z nim chwilę porozmawiać. Powiedział mi, że jest Polakiem i pochodzi ze Śląska. Mówił, że wiele razy był w Polsce, że wraz z grupą potomków zwiedzał miejscowości, z których pochodzili pierwsi teksascy osadnicy. Próbował mówić po polsku, ale po kilku wyrazach, wypowiedzianych z trudnością, przechodził na angielski. Pomyślałam, dlaczego tak słabo mówi po polsku, skoro się w Polsce urodził. Nie przyszło mi do głowy, że jest prawnukiem polskich emigrantów, skoro z taką żarliwością mówił o swoim polskim pochodzeniu. Na koniec rozmowy wręczył mi czek na wydanie książki. Całe zdanie powiedział po angielsku, ale jeden wyraz starał się powiedzieć po polsku: *wydanie książki wymaga wiele – cier- pli- wo- ści*. Wypowiedzenie słowa „cierpliwości” zajęło mu kilka minut, ale dzielnie walczył. Tak go zapamiętałam.

Biskup John Walter Yanta odszedł 6 sierpnia 2022 r. w swoim domu w San Antonio. Niech spoczywa w Pokoju!

*

---

*

Źródła:

<https://www.polishheritagecentertx.org/>

https://www.mysoutex.com/karnes_countywide/news/

<https://www.archsa.org/blog/>

<https://kosciol.wiara.pl/>

Wikipedia